

*Petykó Csilla*¹

A KEMPINGTURIZMUS ÉS A FENNTARTHATÓSÁG KÉRDÉSEI

BEVEZETÉS

A turizmus keresleti trendjei között az egyik kiemelkedő tendencia a természet felértékelődése. Ez a tendencia az előrejelzések szerint várhatóan az előttünk álló időszakban is folytatódni fog, és befolyásoló tényezőként jelenik meg az igények alakulásában. Ennek hatásaként immár évek óta megfigyelhető a természethez kötődő turizmusfajták iránti kereslet növekedése, a környezettudatos szemlélet erősödése a szolgáltatások kiválasztásakor, valamint az ilyen típusú szolgáltatási elemek számának növekedése. Így ez a tendencia a figyelem előterébe emel néhány olyan szállástípust is, melyek jelenleg elhanyagolt részét képezik a hazai turisztikai kínálatnak. Ilyenek például a kempingek.

A hazai kempingek területi elterjedésének vizsgálatakor megállapítható volt három olyan természeti (ill. részben társadalmi) tényező, mely a kempingek telepítésére jelentős hatással bírt. Ezek a természetes vizek vízpartjai, a hegyvidékek, valamint a termál- és gyógyvíz adottságokra épített fürdők. A három vonzó tényező hatásának eredményeként a kempingek kapacitásában területi koncentráció figyelhető meg, és ez a kapacitásbeli koncentráció, valamint az ott összpontosuló vendégfogalom hatást gyakorol a természeti környezetre is.

Jelen tanulmány célja annak megállapítása, hogy a természeti tényezők vonzerejére épülő kempingek és azok működése milyen módon befolyásolják a természeti környezetet, hogy a kempingek vendégeinek magatartásában érvényesül-e a környezettudatosság, valamint hogy milyen feltételei vannak a fenntartható fejlődésnek a kempingturizmus területén. Ezen kérdések feltárásakor három alapvető tényező vizsgálatára került sor. Elsőként a megközelítés módját, azaz a kempingezők által az utazáshoz kiválasztott közlekedési eszközöket és azok környezettel való összefüggéseit tekintetem át. Ezt követően pedig a szolgáltatók által nyújtott kínálat, valamint a kempingturisták magatartási jellemzőinek feltárása következett. A vizsgálatok során kitértem az európai tendenciákra, és kiemelten kezeltem a hazai kempingekben jelenleg érvényesülő gyakorlatot, hogy minél teljesebb képet kapjak a kempingeknek a környezetre gyakorolt hatásairól.

A VÁLASZTOTT KÖZLEKEDÉSI ESZKÖZÖK

Már a vizsgálatok kezdetekor jól látható volt, hogy a kempingek vendégei túlnyomó többségben közúti közlekedési eszközökkel, azaz személygépkocsival, személygépkocsi által vontatott lakókocsival (caravan), valamint lakóautóval (camper) közlekednek. Ennek megfelelően egyértelműen megállapítható, hogy utazás közben a turizmusban történő általános helyváltoztatási jellemzők érvényesülnek a kempingturisták esetében is. A környezetterhelés mértéke tehát az említett járművek károsanyag-kibocsátási szintjeinek függvényében alakul. A kempingezők az átlagos jellemzőket olyan mértékben haladják meg, amilyen mértékben növekszik a járművek fogyasztása a nagyobb méreteknek, illetve a vontatmánynak megfelelően. Ebből a szempontból tehát a kép nem a kempingező turisták javára alakul.

A megérkezést követően azonban a helyzet változik. A kempingezők ugyanis igen nagy arányban szállítanak magukkal további közlekedési eszközöket, elsősorban is kerékpárokat. A kempingbe történő „beköltözés” után a mobilitási igényeiket már sokkal inkább környezetbarát módon elégítik ki, vonattal vagy kerékpárokkal (akár vonattal és kerékpárral) mennek kirándulni, ill. közlekednek. A helyi tömegközlekedési eszközöket is gyakran veszik

¹ **Petykó Csilla:** BGF KVIK Turizmus Intézeti Tanszék
e-mail: petyko.csilla@kvifk.bgf.hu

igénybe. Sőt, rendkívül sok kreatív közlekedési eszközzel rendelkeznek, mint amilyenek a gördeszkák és görkorcsolyák legkülönbözőbb típusai, a rollerek, valamint az elektromos meghajtású gépezetek különböző változatai. Ezek tehát mind természetbarát eszközök, amelyek működésük során a környezetet szennyező anyagokkal nem terhelik. Természetesen vannak olyan vendégek is, akik motort vagy valamilyen belsőégésű motorral meghajtott járművet szállítanak magukkal, de ezek száma a kerékpárokhoz képest elenyésző.

Általában szokásos velejárója a kempingezésnek az aktív turizmus kínálatának az igénybe vétele. Itt kiemelhető a gyalogtúrák és a hegymászás jelentősége, valamint az evezés és a lovaglás is, nyilvánvalóan a már korábban említett kerékpározás mellett. Ezek a szolgáltatások szintén környezetbarát kínálati elemek.

Összességében tehát megállapítható, hogy a kempingben való tartózkodás során már egyértelműen előtérbe kerülnek a természetbarát, a környezetkímélő helyváltoztatási módok, ami a természeti környezetben található szálláshely igénylésével együttesen mutatja a résztvevők pozitív hozzáállását.

A KEMPINGEK ÉS A KÖRNYEZETBARÁT SZOLGÁLTATÓI MAGATARTÁS

Már kiindulópontként leszögezhető, hogy a kempingek esetében a szolgáltatások egy része valamilyen természeti adottsághoz kötődik. Az is megállapítható, hogy a kempingek túlnyomó többsége valamilyen kedvező természeti környezetben került kialakításra, még akkor is, ha egyébként városban helyezkedik el. A szolgáltatók láthatóan törekednek a kemping területén található növények gondozására, ügyelnek a természet-közelség érzésének fenntartására. Egyre több esetben jellemző, hogy az egymás mellett lévő fogadóhelyeket valamilyen növényzettel, ill. az abból kialakított sövényvel választják el. A kemping területén található fákat meghagyják eredeti helyükön annak ellenére is, ha az egy adott fogadóhely közepén nőtt fel. Törekvés tapasztalható továbbá a virágoskertek fejlesztésére. A szépen gondozott virágok egyrészt nagyon látványosak, másrészt kedvezőbb arculatot eredményeznek a kempingek számára, és tovább növelik a természet-közelség érzését. Mindezek tehát általános jellemzőként fogalmazhatók meg a kempingek üzemeltetési gyakorlatában.

Nemzetközi szintéren azonban megfigyelhetők olyan szolgáltatók is, amelyek a leírtaknál erőteljesebb környezettudatos szemléletet képviselnek. Ezekben az egységekben az energia hatékony felhasználása, és ezen keresztül az energiatakarékosság, valamint az alternatív energiaforrások alkalmazása is megvalósul, az adottságoknak megfelelő formákban. Számtalan példa ismert erre, a napsütötte hegyoldalon elhelyezett fekete csővezetékűtől kezdve a legmodernebb napkollektorokig (vízmelegítés). A víztakarékosság legismertebb módja a nyomógombos csaptelepek felszerelése, amelyet szintén gyakran alkalmaznak a kempingek mosdóiban és zuhanyozóiban egyaránt. A szelektív hulladékgyűjtés egy olyan természetesen megvalósítandó kötelező elem, amely megléte napjainkban már magától értetődő ezekben a kempingekben. A nagyobb területen elhelyezkedő, nagy befogadóképességű kempingek esetében megfigyelhető, hogy a személyzet tagjai elektromos meghajtású járművel vagy kerékpárral közlekednek munkavégzés közben.

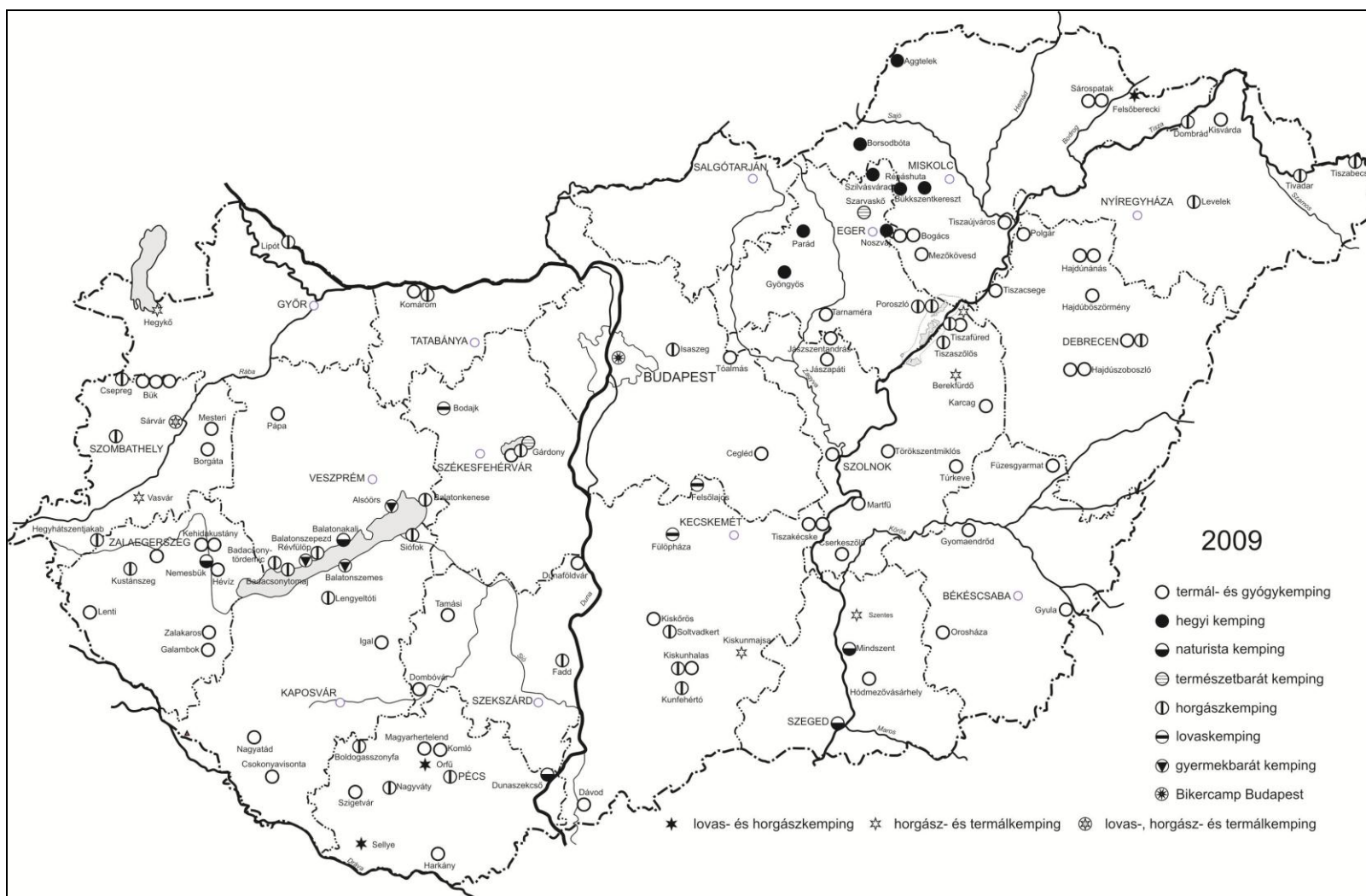
A környezettudatos szolgáltatói magatartás további színtereit képezik bizonyos speciális kínálati elemek. Ezek leggyakoribb formái a helyi állatfajták bemutatására szolgáló létesítmények, amilyenek például a kempingekben kialakított madárházak. Természetesen nyilvánvaló, hogy ezek más célokat is szolgálnak, fontosak többek között a gyerekek szórakoztatása és tanítása miatt is, azonban egyúttal a természetbarát szemléletet is közvetítik.

A következő kiemelhető terület a rovarirtás (főként a szúnyogirtás) kérdésköre. Ebben az esetben a természetbarát megoldást az irtás során alkalmazott anyagok jelentik, amelyek nem kemikáliák, hanem természetes irtó vagy riasztó hatású szerek. Ezek nem károsítják a természeti környezetet.

Végezetül pedig egy igen fontos jellemzőre kell felhívnom a figyelmet. Európában léteznek már olyan tudatos szolgáltatók, akik a környezettudatos üzemeltetést kiemelve, a szemléletmódot hangsúlyozva versenyeznek a jobb imázsért, versenyeznek a vendégekért. Ők minden lehetséges felületen hirdetik, hogy mit tesznek a természet védelme érdekében, milyen megújuló energiaforrásokat hasznosítanak, hogyan takarékoskodnak a vízzel és az energiával, stb. Ezzel egyúttal egy újabb kiválasztási és döntési szempont lehetőségét nyújtják a turisták számára.

Természetesen azt is megvizsgáltam, hogy mi a helyzet a hazai kempingek kínálatában. A kereslet igényeinek kielégítése érdekében a szolgáltatók egy része itthon is specializációt választott (1. ábra). Így ma már Magyarországon is találkozhatunk gyermekbarát, ifjúsági, naturista, öko-, termál- és gyógykempingekkel, valamint sport- és fesztivál kempingekkel. A környezettudatos szolgáltatói magatartás elsődleges képviselői az öko- vagy természetbarát kempingek, amelyekből viszont igen kevés található egyelőre a hazai turisztikai kínálatban. Jelenleg mindössze egyetlen olyan kemping létezik, amely a nevében is hirdeti elkötelezettségét, ez pedig az Öko-Park Panzió, Kemping és Kalandpark Eger-Szarvaskőn. Ez a szolgáltató rendelkezik az Európai Ökocimke védjeggyel is. Meglepő azonban hogy a kemping honlapján az Ökocimke meglétén kívül a kempingterület vonatkozásában csak annyit emelnek ki, hogy természeti környezetben található, és hogy szelektív hulladékgyűjtést valósítanak meg. Úgy vélem, hogy ennél többet is tesznek a természet védelme érdekében, azt azonban a kapcsolati felületen nem jelenítik meg, amit komoly hiányosságnak tartok. Rajtuk kívül egy további olyan kemping található az országban, amelyik nevében ugyan nem, de honlapján és szolgáltatásaiban természetbarát szemléletű, ez a Sport Beach & Kemping Gárdonyban. Ez, a honlapján megfogalmazottak szerint öko szemléletű strand, a hozzá tartozó Szálkás terasz büfében bio ételeket és italokat kínál, valamint évente helyszínt biztosít a Biotár Országos Öko Expo és Bio Fesztivál számára, ahol a környezet- és egészségtudatos életmód jelentőségét kívánják erősíteni. 2012 nyarán a Velencei-tó partján egy újabb kemping mutatott fel környezettudatos szolgáltatói magatartás kialakítására utaló jeleket, a Park Kemping Agárdon. „Gödör kemping” című programsorozata keretében a helyi termékek vásárát is megrendezték, ami már a fenntarthatóság gazdasági elemeihez kapcsolódik, hiszen piacot biztosítottak helyi termelők árui számára. Terveik szerint ezt a tevékenységet a jövőben is folytatni akarják.

Úgy gondolom, fontos, hogy a bemutatott két-három szolgáltató létezik. Azonban tekintve, hogy közel háromszáz kemping üzemel az országban, két-három tudatos szolgáltató nagyon alacsony arányt képvisel. Ez az alacsony mérték több dologra is utal. Egyrészt felhívja a figyelmet arra, hogy a hazai kempingek üzemeltetői nem tartják elég lényegesnek a természetbarát szemlélet érvényesítését a szolgáltatásaikban. Ha ez így van, akkor ezen változtatni kell. Véleményem szerint az összkép azonban nem ilyen egyértelműen negatív. Terepbejárásaim során több olyan példával is találkoztam, ahol napenergiát hasznosítottak, vagy például az energiatakarékosság jegyében minden egyes fogadóhely területénél önálló mérőeszközt helyeztek el, amely biztosította az adott helyet igénybe vevő vendég számára, hogy csak a saját fogyasztása kerüljön elszámolásra (nem általányt fizettek az áramért).

Forrás: saját szerkesztés

1. ábra. A specializálódott hazai kempingek területi elhelyezkedése

Ez azt jelzi, hogy tapasztalhatóak törekvések a környezetbarát megoldások alkalmazására a szolgáltatók oldaláról. Mivel azonban ezeket a jellemzőket a honlapjukon nem jelenítik meg, így csak akkor szerez róla tudomást a vendég, ha éppen abba az adott kempingbe látogat el. Sajnálatos, hogy nem tartják elég fontosnak mindezek megjelenítését. Ez pedig még további gondolatokat is felvet. Azt is megmutatja, hogy az üzemeltetők nem ismertek fel egy erőteljesen jelentkező trendet a kereslet alakulásában, az igényt a környezettudatos magatartásra, az igényt a környezettudatos szolgáltatókra.

A KEMPINGEZÉS EURÓPAI TRENDJEI

A társadalmi környezetben zajló folyamatok következtében az emberek számára fontossá vált a természet védelme, a természeti értékek megőrzése, valamint utazásaik során a szép természeti környezet iránti igény. Mindezek megnövelték az érdeklődést a turisztikai termékek között az ökoturizmus, a természeti turizmus, valamint a természeti környezetben zajló aktív turizmus különböző fajtái iránt. Tapasztalataim szerint ide sorolható még a kempingturizmus is, ahol szintén folyamatosan növekszik a környezettudatos vendégek száma.

A társadalmi környezetnek a turisták motivációiban megnyilvánuló másik fontos befolyásoló tényezője a kempingekben gyakorolható szabad, kötetlen életforma iránti igény erősödése. A kempingezés sajátos módon összefügg egy magasabb életminőség érzésével. Jellemzően az ökölszabályszerűen magasabb életszínvonalú országokban terjedtek el jobban a kempingek, valamint ezen országokban magasabb színvonalúak a szolgáltatásaik is. Az életstílusban jelentkező változások eredményeként az utazások a mindennapi élet részévé váltak, és a kempingezés vonzerejét az is megnövelte, hogy ez az egyik legdemokratikusabb módja a kikapcsolódásnak. Bármilyen felszereléssel is érkezik a kempingező, a legegyszerűbb hátizsákos, sátras felszereléstől kezdve a luxus körülményeket biztosító lakóautóig, ugyanazon a szálláshelyen megszállhat. A kemping pedig biztosítja számára azt a szabadságot és természetközelséget, valamint az individualitást és a közösséghez tartozás élményét is egyidejűleg.

A kempingturizmus keresletében valamennyi korosztályi szegmens megtalálható, a legmagasabb részarányt a családos utazók képviselik, majd a szenior korosztály, és végül a fiatalok következnek. Az európai demográfiai trendek az idősebb korosztály arányának növekedését jelzik, ami a kempingturizmus számára nem jelenti vendégköre elvesztésének lehetőségét. Sőt, a kempingek specializálódása révén – például termál- és gyógykempingek – akár még növekedhet is a vendégforgalom.

A gazdasági környezet hatása a kempingezők vonatkozásában kettős. Egyrészt változatlanul létezik a vendégkörnek egy olyan szelete, amelyik a szállás olcsó megoldásaként választja a kempinget. Ennek a vendégcsoportnak lényegesen alacsonyabbak a létesítmények szolgáltatásaival szembeni elvárásai, kevés szolgáltatást vesznek igénybe és keveset költenek. A vendégkör másik szeletére viszont az a jellemző, hogy magas minőségi színvonalú felszereléssel utaznak, és a kempingtől ugyanilyen szintű szolgáltatásokat várnak el. Számukra ebben az értelemben nem az ár a fontos, más okok motiválják őket a kempingezésre. Egy szint után már nem a szolgáltatások minősége és mennyisége miatt választják a turisták a kempingeket – azok megléte számukra természetes –, hanem sokkal inkább a kötetlen életforma miatt. Azok a tendenciák, hogy a lakókocsik és lakóautók eladásának mutatói a hagyományosan kempingező országokban folyamatosan emelkednek (Turizmus Panoráma BULLETIN 2008), alátámasztják ennek a szegmensnek az állandó növekedését.

A politikai környezet által gyakorolt hatás a kempingezők esetében például az utazások során alkalmazott ellenőrzések esetleges szigorításában mutatkozhat meg. A kempingek vendégeinek túlnyomó többsége ugyanis közúton közlekedik. Igen fontos befolyásoló elem

még a biztonság kérdésköre. A kempingek igénybevételekor kiemelkedő fontosságú szempont a területen megnyilvánuló biztonságérzet. A kempingezés ugyanis azzal jár, hogy a felszerelés egy részét az adott kempinghelyen a szabadban tartják a turisták, és a komfortérzetükre egészen biztosan negatívan hatna, ha lopás, vagy bármilyen más kár érné a tulajdonukat, vagy akár saját magukat.

A technológiai környezet hatása megnyilvánul a kempingezők felszerelésében nyomon követhető minőségi fejlődésben. Évről évre fellelhetők a kempingekben a felszereléseken és a közlekedési eszközökön megjelenő legkorszerűbb műszaki, technológiai újítások. Ezek között az újítások között a környezetbarát megoldások is megtalálhatóak. Ilyen például a napenergia hasznosítása is, hordozható napelemek segítségével kialakított áramellátó-rendszerek felhasználásával. S hogy erre folyamatos igény jelentkezik, arra bizonyíték, hogy a kempingfelszerelések katalógusai évről évre kínálják ezeket a termékeket. Az internet használat lehetősége, a wifi hozzáférés ma már a kempingekben is állandó elvárásként jelentkezik.

A VENDÉGFORGALOM JELLEMZŐINEK ALAKULÁSA A HAZAI KEMPINGEKBE

Magyarországon 1959-ben létesítették az első kempingeket a Balaton partján. Az azóta eltelt ötven év alatt a kempingek száma megsokszorozódott, férőhely-kapacitásuk a szállodák után a második legnagyobb volumen-egységet képviseli a kereskedelmi szálláshelyek kínálatában, vendégkörükben pedig szintén többszörös változások voltak nyomon követhetők.

A kempingezés és a kempingezők hazai jellemzőinek felvázolásához az utazási szokások vizsgálatán és a KSH adatok feldolgozásán kívül segítséget nyújtottak a terepbejárások alkalmával szerzett gazdag tapasztalatok is.

A társadalmi átalakulások hatásai, a kereslet jellemzői

Az első kempingeket azért hozták létre, mert az ország legszebb túrahelyein nem volt elegendő szálláslehetőség a természetjáró mozgalmak résztvevői számára. A turistaházak és a szállodák abban az időben nem voltak képesek kielégíteni a hirtelen megnövekedett igényeket, a kempingek viszont olcsó szállást tudtak biztosítani a túrázók tömegeinek. A kezdetben ideiglenes sáttáborokként kialakított szálláshelyek nagy sikert arattak és a továbbiakban gyors ütemű fejlődésnek indultak.

A kempingek több szempontból is komoly szerepet játszottak a társadalom fejlődésében. Egyrészt a kempingezők számára lehetővé tették a szabadidő hasznos eltöltését (természetjárás, sport) úgy, hogy közben megadták a közösséghez tartozás élményét. Egyúttal a kempingek a korosztályok találkozási helyeivé váltak, hiszen nemcsak a fiatalok, hanem az idősebbek között is népszerűek lettek. Így tehát a társadalom különböző korcsoportokhoz tartozó tagjai számára lehetővé tették a megismerést, az egymástól eltérő magatartásformák elfogadását. Másrészt a társadalmi integrációt azzal is elősegítették, hogy a kempingezőkkel szemben elvárásként jelenítették meg az alkalmazkodóképességet, melyet szigorúan előírtak.

A kempingek népszerűségének növekedése azt eredményezte, hogy az ország területén egyre több helyen létesítettek ilyen egységeket a vendégek fogadására. A kempingek fokozatosan lefedték a természetjárók által kedvelt térségeket, már nem csak a vízpartokhoz kötődően, hanem a hegyvidékeken is. A motorizáció terjedésével az autós és motoros turisták számára is egyre több helyen biztosították a kínálatot. A társadalom igényeit az a tény is jelzi, hogy a '60-as évek közepére már a kempingezők többsége rendelkezett saját felszereléssel, a kempingezés pedig, mint korszerű üdülési forma, társadalmi jelenséggé vált (Turista 1966).

A kempingezés az 1980-as évekre az idegenforgalom önálló ágává vált, amely hatalmas tömegeket mozgatott meg. A kempingezők összetételének változására utal, hogy erre az időszakra már a hazai vendégek között is megjelennek a lakókocsi tulajdonos kempingezők, számuk azonban ekkor még nem jelentős (Czeplédi 1982). A változatlan és erőteljes

igényeket mutatja a kempingek statisztikáiban megfigyelhető folyamatosan emelkedő vendégszám a kezdetektől egészen a '80-as évek végéig. A vendégforgalom 1989-ben érte el a csúcst, abban az évben több mint egy millió vendég közel 5,2 millió vendégéjszakát töltött el kempingjeinkben.

Az 1990-2004 közötti időszakban kempingek a vendégforgalmában óriási csökkenés következett be. Természetesen ennek a nagymértékű visszaesésnek több oka is volt. Az egyik legerősebb befolyásoló tényező a rendszerváltás utáni utazási szokások változásában keresendő, hiszen a határnyitás következtében sokan külföldi úti célt választottak az itthoniak helyett. Mindeközben a társadalmi változások további két szempontból hoztak jelentős változásokat. Napjainkra a vendégek két nagy csoportra oszthatók. Az egyik csoportot azok a turisták alkotják, akik változatlanul az olcsó szálláshelyet keresik utazásaik közben, ezért ragaszkodnak a kempingekhez. Ők kevésbé igénylik a kempingek szolgáltatási kínálatának bővítését. A másik csoportba azok a turisták tartoznak, akik a kempingek által biztosított szabad, kötetlen, individuális pihenésre vágyanak, de úgy, hogy közben a közösségi életből sem kívánnak kimaradni. Ők elvárják, hogy a kempingek magas színvonalú és sokszínű szolgáltatási palettát kínáljanak.

2004 óta a vendégforgalomban kedvező folyamat figyelhető meg. Egyrészt megállt a vendégek és a vendégéjszakák számának a csökkenése, sőt az utolsó évben már enyhe növekedés volt megfigyelhető. Ezen kívül a vendégek összetételében a belföldi vendégek aránya szintén növekedést mutat (Petykó 2010), amelynek mértéke például a Balaton térségében a húsz százalékot is elérte. Egy ilyen mértékű változás pedig mindenképpen figyelmet érdemel. Ez mutathatja a belföldi vendégkör erősödését, és esetlegesen új vendégek megjelenését a kempingek forgalmában.

A természeti környezethez kötődően a kempingezők szeretnek kirándulni, valamint aktív tevékenységeket végezni, kerékpározni, sportolni. A hazai kemping turistákat a tartózkodási idő alapján szintén két részre lehet osztani. Egy részük, akik jellemzően hétvégeken utaznak, felkeresik és kipróbálják az ország több kempingjét is. A másik részüknek viszont utazásaik során megtetszett egy-egy kemping, ők oda kitelepülnek, és amikor idejük engedi, visszajárnak. Ez utóbbi esetben fontos, hogy a kiválasztott kemping a lakóhelytől ne legyen nagy távolságra.

A magyarországi kempingezők esetében szembe kell nézni még egy különleges tényezővel. A hazai lakosság nagy részében egy régi kempingkép él, amelyet a korábbi, nem mindig pozitív tapasztalatai alapján alakított ki. Ugyanis egészen a '80-as évek közepéig gyakran fordult elő, hogy a legfrekvenciáltabb területeken a főszezonban olyan nagy volt a kereslet, hogy a kínálat azt nem tudta elegendő kapacitással kiszolgálni. Ezért gyakran előfordult, hogy az egységek vezetői túltöltötték a kempingeket. Így persze a zsúfoltságon kívül az infrastruktúra sem bírta megfelelően kiszolgálni az igényeket (Menyhárt 1985). Mindez összességében azt eredményezte, hogy az akkor fiatalként kempingezőkben – akiknek az igényei napjainkra lényegesen megváltoztak – élő kempingkép még nem változott meg, s ez negatívan hat a jelenlegi kereslet alakulására. A kemping-imázs javítása pedig időigényes feladat.

A társadalmi változások hatásai és a természeti környezettel való kapcsolat jelentősége tehát igen jól nyomon követhetők a kempingek vendégforgalmában, és a vendégek igényein keresztül a kempingek kínálatában is.

A belföldi turisták kempingezési szokásai Magyarországon

A kempingezők számára Magyarországon is lényeges elem a természeti környezet, és ebből is kiemelkedik a vízpartok jelentősége. A belföldi turizmus legfontosabb úti célja a Balaton régió egyúttal a hazai kemping-kapacitás legkiemelkedőbb bázisterülete, és a kempingezők által leginkább preferált terület is. 2009-ben a Balaton régióban regisztrálták a

hazai kempingek vendégéjszakáinak 40,2%-át. A belföldi kempingezők második legnépszerűbb célterülete az Észak-alföldi, a harmadik pedig a Dél-alföldi idegenforgalmi régió volt, ahol a természetes vizek vízpartjai mellett a termál- és gyógyfürdők jelentették számukra a legfőbb vonzerőt.

A belföldi kempingezők átlagos tartózkodási ideje csökkenő tendenciát mutat, hasonlóan a nemzetközi trendekhez. Értéke 2000-2008 között 3,2 éjszakáról 2,9 éjszákára csökkent, de még mindig magasabb, mint a kereskedelmi szálláshelyeken összességében (2,4 éjszaka), valamint a szállodákban (2,4 éjszaka) mért átlagos tartózkodási idő a belföldi vendégek körében.

A kempingezés során az év legkedveltebb időszaka a július és az augusztus hónapok, ami egyértelmű következménye a szálláshely sajátosságának (szabad téri és időjárásfüggő), valamint az általános szabadságotól való szokásoknak. Emellett a június hónap mutat még magasabb vendégforgalmat, valamint az utóbbi években az őszi utószezonnal (szeptember) szemben erősödni látszik a tavaszi előszezón, a május jelentősége is. Érdeemes megemlíteni még az október hónap növekvő szerepét, hiszen 2008-ban már 10% körüli volt a részesedése a vendégéjszakák számából.

A kempingekkel szemben támasztott elvárások közül a két legfontosabb a vizesblokkok megfelelő állapota és higiéniája, valamint a kemping biztonsága. Lényeges szempont még a rendezettség és a kiszolgáló egységek megléte, valamint hogy legyen játszótér.

A kempingezők többségét (60%) az aktív korosztályba tartozók alkotják, akik családosan utaznak. A gyerekek 16-17 éves korig jönnek együtt a szülőkkel, utána elmaradnak, és várhatóan akkor térnek majd vissza, ha családot alapítottak, így a fiatal korosztályból igen kevesen kempingeznek. A kempingezők maradék 40%-át a nyugdíjas korosztály adja. A Magyar Camping és Caravanning Club (MCCC) számításai szerint egy-egy egységgel átlagosan 3,1 fő utazik együtt.

A külföldi turisták kempingezési szokásai Magyarországon

A Magyarországon kempingező külföldi turisták számára szintén a Balaton jelenti a legnagyobb vonzerőt, ami egy folyamatosan érvényesülő trendnek minősíthető a külföldi kempingezők körében. A kempingekben regisztrált összes külföldi vendégéjszakáknak 43,9%-a ebben a régióban volt mérhető 2008-ban, amely érték ugyan egy csökkenő tendencia eredménye, de ezzel együtt is a legmagasabb részesedés a turisztikai régiók között. A külföldiek körében a második legkedveltebb régió a Nyugat-dunántúli, amely a vendégéjszakák 20,2%-át mondhatta magáénak, a harmadik pedig az Észak-Alföld régió volt, ahol a külföldi vendégéjszakák 10,9%-a realizálódott. A legkisebb vendégforgalmat – a belföldi kempingezőkhöz hasonlóan – a Budapest-Közép-Dunavidék régióban mérték (részaránya 2,3%).

A kempingek külföldi vendégeinek átlagos tartózkodási ideje – hasonlóan a belföldi vendégekéhez – csökkenő tendenciát mutat, de lényegesen meghaladja a kereskedelmi szálláshelyek, és azon belül a szállodák külföldi vendégeinek tartózkodási időhosszát. 2008-ban a kempingekben a külföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje 5,5 éjszaka volt, a kereskedelmi szálláshelyeken ugyanez az érték 2,9 éjszaka, a szállodákban pedig 2,9 éjszaka volt.

A hazai kempingek állapotának megítéléséhez egy 2004-ben a holland vendégek véleményéről készült felmérés segít tájékozódni.² Eszerint Magyarországon számos kemping

² Megjegyzés: A holland vendégek álláspontját azért lehet mérvadónak tekinteni, mert egyrészt a '90-es évek óta a német vendégek után a legtöbb vendégéjszakát ők töltik a hazai kempingekben, másrészt olyan típusú érzelmi kötődés az ő esetükben nem kapcsolható Magyarországhoz, mint a német vendégek esetében. (A Balaton hosszú ideig volt találkozóhely a két német állam lakosai számára.)

elfogadható árszínvonalon, és az elvárásainak megfelelő minőségi szempontok alapján működik. Ugyanakkor, mivel a holland turisták gyakran családdal, illetve gyerekekkel együtt utaznak, olyan szálláshelyeket keresnek, amelyek gyermekbarát szolgáltatásokat is nyújtanak. Magyarországon az ilyen jellegű szolgáltató egységek száma igen kicsi. A kempingezés alapvetően egyfajta életérzést jelent a hollandok számára, amely a sűrűn lakott országból kiszakadva elsősorban a természet-közelséget jelenti. A kempingezésnek hagyománya van körükben. Magyarország esetében a válaszadók többségében meg voltak elégedve a kempingekkel, azonban felhívták a figyelmet arra, hogy a szolgáltatások színvonalán folyamatosan javítani kell, amely feladatok között a higiénias előírások, valamint a biztonsági kérdések szerepeltek első helyen. Hiányolták még a magyarországi környezetbarát szemléletet (KPMG 2004). Ez utóbbi véleményük teljesen összecseng a korábban már bemutatott kemping-kínálati jellemzőkkel, azaz a természetbarát módon üzemeltetett kempingek alacsony számával.

A külföldi vendégéjszakák számának alakulását vizsgálva megállapítható, hogy 2000-2008 között kempingjeinkben a többi nemzethez képest Németország, Hollandia, Ausztria, Dánia és Lengyelország turistái töltötték a legtöbb időt. Mindemellett a kempingek nagyon komoly vendégvesztést szenvedtek el a német turisták körében, a német vendégéjszakák száma 2000-hez képest 51,4%-kal csökkent 2008-ra. 2000-ben még a német vendégek adták a hazai kempingek vendégéjszakáinak 59%-át. Ez az arány 2008-ra 44,5%-ra olvadt, figyelembe véve, hogy közben az összes külföldi vendégéjszakák száma 35,2%-kal lett kevesebb. Napjainkra gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy a kempingek vendégforgalmában szinte azonos súllyal vannak jelen a német (44,5%) és a magyar (40,9%) vendégek. Sajnos folyamatosan csökken a hollandok vendégéjszakáinak száma, valamint a kezdeti növekedés után a dán turistáké is. Az osztrák és a lengyel vendégek vendégéjszakáinak volumene viszont 2005-höz képest növekedést mutat. Fontos megemlíteni még, hogy már 2008-ra megnőtt a cseh, a belga és a szlovák turisták vendégéjszakáinak részaránya.

A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS LEHETŐSÉGEI

Könnyen igazolható, hogy a kempingek olyan szálláslehetőségeket képviselnek, amelyek illeszkednek keresleti trendekhez, és kedveltek valamennyi erősödő turizmusfajta vendégeinek körében. Ezt még a területi elhelyezkedésükben rejlő adottságok is alátámasztják. A kínálat kialakításának alapja tehát rendelkezésre áll, itt az ideje, hogy éljünk is a lehetőségekkel. A tudatos fejlesztéshez nyújthatnak majd hasznos segítséget az alakuló TDM szervezetek, amelyekből a kempingek sem maradhatnak ki.

Megállapítható az is, hogy a kemping-kínálat igen sokféle irányban alakítható. Egyrészt érdemes figyelmet fordítani a vendégek különböző korosztályaira és különböző motivációira történő specializálódási lehetőségekre. Az adott vendégkör sajátos igényeinek kielégítésére kialakított szolgáltatások nagyobb vendégelégedettséget eredményezhetnek. Fontos elem kell hogy legyen továbbá a helyi jellemzők kiemelése, és az azokra történő alapozás a kínálatban. A helyi sajátosságok teszi teljesen egyedivé a szolgáltatás egészét.

De nyithatnának a kempingek üzemeltetői egészen új irányokba is. Jól tudjuk, hogy a turizmus európai trendjéhez igazodóan a turisták között egyre több a környezettudatos vendég, akik figyelemmel vannak a szolgáltatások kiválasztásakor is a környezetbarát lehetőségekre. Ők egészen biztosan méltányolnák, sőt, általában valamennyi vendég elismerésre méltatná, ha a hazai kempingek lennének az alternatív energiák hasznosításának éllovasai. Az infrastruktúra folyamatos fejlesztése állandó követelmény a turizmus szolgáltatóival szemben, amelyet korszerű megoldásként az energiatakarékosság jegyében és a megújuló energiák felhasználásával lenne célszerű elvégezni.

ÖSSZEGZÉS

A kempingturizmus és a fenntarthatóság összefüggéseinek tanulmányozása során egyértelműen megmutatkozott, hogy a kempingek a természeti környezettel több szempontból vizsgálva is szoros kapcsolatban vannak. Az emberek életmódjának megváltozása azt eredményezte, hogy keresik a természet-közeli élményeket, és ezzel együtt azokat a szolgáltatásokat, amelyek ezt az élményt megadják nekik. A turizmusban működő különböző szállástípusok közül a kempingeknek kiemelt szerepe van ebben a kérdésben. A kempingek vendégköre, a vendégek igényei átalakultak, és a változások között a környezettudatos magatartás az egyik megnyilvánuló tényező. A nemzetközi gyakorlatban a kempingeket üzemeltető szolgáltatók ehhez az igényhez hamar alkalmazkodtak. Környezetbarát szolgáltatások sorát valószínűsítették meg, a szelektív hulladékgyűjtéstől a megújuló energiák felhasználásáig. Ez a folyamat odáig fejlődött, hogy a vendégek egyik döntési szempontjává vált a szolgáltatók környezettudatos üzemeltetési gyakorlata.

Ezzel szemben a hazai kempingek vizsgálata azt mutatta, hogy a természetbarát szemléletmód elterjedése még nagyon a kezdeteknél jár. A teljes kemping-kínálatot tekintve mindössze két olyan egység található, amely valamilyen módon környezetkímélő üzemelést folytat. Az általuk képviselt arány azonban nagyon alacsonynak mondható, különösen, ha a kereslet változásának erőteljes tendenciáját is megvizsgáljuk. Magyarországon a kempingek fejlődése a '80-as évek közepén leállt. A lakosság emlékezetében még mindig az a régi kép él, hogy a kemping egy zsúfolt, alacsonyan felszerelt, kevés szolgáltatást nyújtó, cserébe viszont olcsó szálláshely. Ezen az imázson változtatni szükséges.

A kempingek jövőjének a kulcsa a nemzetközi standardokhoz való közeledés, egy meghatározott vendégkörre történő specializálódás, valamint az infrastruktúra folyamatos fejlesztése. A külföldi vendégek számának növelése érdekében sokkal nagyobb hangsúlyt kell fektetni a környezettudatos szolgáltatói magatartás kialakítására. A belföldi kereslet növekedése érdekében pedig igen fontos lépést jelentene a nemzetközi szinten tapasztalható „kemping-kultúra” elterjesztésének elősegítése.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- CZEGLÉDI J. 1982. Korunk turizmusa. Panoráma Kiadó, Budapest
- KPMG TANÁCSADÓ KFT 2004. Magyarország ismertsége és imázsa Hollandiában, a holland lakosság utazási szokásai. MT ZRt, Budapest
- MENYHÁRT Á. 1985. A kempingmozgalom kialakulása. In: Misley K. (szerk.): Kemping. Tervezés, építés, üzemeltetés. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest
- PETYKÓ Cs. 2010. Kempingturizmus Magyarországon. Budapest
- TURIZMUS PANORÁMA BULLETIN 2008. Megnyitotta kapuit Düsseldorfban a Caravan Salon 2008 vásár. MT ZRt Frankfurt, 2008/169
- TURISTA 1966. 1966 a campingezés éve. Turista, XII. 7: 4.